

ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Розглянуто правила, принципи та порядок застосування адміністративних стягнень у сфері телекомунікацій.

In the article rules, principles and order of application of administrative penalty, are examined in the sphere of telecommunications.

Адміністративне законодавство не тільки визначило фактичні підстави застосування, систему адміністративних стягнень, але й передбачило реальні підстави та правила їхнього накладення. Якщо ми говоримо про застосування будь-яких адміністративних стягнень, то воно базується на значній чисельності принципів: законності, гуманізму, гласності, невідворотності покарання тощо. Саме визначення адміністративного стягнення визначається як матеріалізований вияв адміністративної відповідальності, негативний правовий наслідок неправомірної поведінки особи, яка вчинила адміністративний проступок і повинна відповісти за свої протиправні дії та понести за це відповідне покарання у вигляді певних несприятливих заходів морального, матеріального та фізичного характеру [1, с. 79].

Проблемам правової природи та порядку застосування адміністративних стягнень тією чи іншою мірою присвятили свої праці Є. Додін, А. Комзюк, Л. Коваль, В. Колпаков, С. Скворцов А. Шергін, М. Саввін, Є. Павлова, М. Масленніков І. Голосніченко, Т. Кравцова, В. Кісін, А. Ахмедов та ін.

Основним адміністративним стягненням при вчиненні адміністративних проступків у сфері телекомунікацій є штраф. Проте у санкції ст. 146 КУпАП – порушення правил виготовлення, придбання, реалізації, установлення, будівництва та експлуатації радіоелектронних засобів і використання радіочастот – поряд із застосуванням штрафу передбачено також і конфіскацію технічних засобів та обладнання, яке визначено як додаткове стягнення за вчинення даного правопорушення.

Адміністративні стягнення накладаються в межах, установлених нормативним актом, який передбачає відповідальність за вчинене правопорушення, у точній відповідності до Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі КУпАП). Правилами накладення адміністративного стягнення є, по-перше, те, що за вчинений проступок

накладається стягнення тільки того виду, який встановлено в санкції відповідної статті КУпАП. Наприклад, не можна застосовувати адміністративний арешт за порушення Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг, тому що це стягнення санкцією ст.148-1 КУпАП не передбачено. По-друге, стягнення накладається в точно визначених законодавством межах. Це означає, що існує заборона до застосування стягнення нижче нижньої межі, передбаченої санкцією відповідної статті, або навпаки, перевищення максимальної межі. Якщо присутнє порушення ст.148-2 КУпАП – порушення порядку та умов надання послуг зв'язку в мережах загального користування – і адміністративним стягненням є штраф у розмірі від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, саме в цих межах його і треба застосовувати. По-третє, додаткові стягнення накладаються лише у разі передбачення їх в законі (за адміністративні правопорушення у сфері телекомунікацій передбачено одне додаткове стягнення, що міститься в ст.146 КУпАП). По-четверте, при накладанні адміністративного стягнення повинні бути дотримані вимоги щодо підвідомчості справ, строків давності, наявності складу проступку тощо.

З метою індивідуалізації покарання закон (ч. 2 ст. 33 КУпАП) вимагає від органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справу про адміністративне правопорушення у сфері телекомунікацій, при накладенні стягнення брати до уваги такі факти, як особа порушника, характер вчиненого правопорушення, ступінь вини порушника, його матеріальне становище. Характер правопорушення визначає його об'єкт, тобто ті суспільні відносини, на які посягає проступок (наприклад, відносини, що виникають у сфері зв'язку), та ознаки, що характеризують об'єктивну сторону правопорушення (дія чи бездіяльність, спосіб та знаряддя вчинення правопорушення, час, обстановка, розмір заподіяної шкоди).

Не менш важливим при застосуванні того чи іншого адміністративного стягнення у сфері телекомунікацій, передбаченого санкцією норми, яка порушена, є такий аспект, як установлення особи правопорушника. Зрозуміло, що вчинення правопорушення є наслідком таких обставин, як наприклад, умов формування особистості, інтересів, поглядів на життя та ін. Тому при призначенні покарання беруться до уваги всі ці дані і тільки тоді, після глибокого аналізу, можна призначити більш прийнятний захід адміністративного впливу. Необхідно відмітити, що адміністративне законодавство на даний момент не має вказівок на дані про особи, які б враховувалися при призначенні покарання.

С.Скворцов заперечує думку деяких авторів, які вважають, що індивідуалізація покарання потребує дослідження та оцінки всієї сукупності даних, що характеризують винного [5, с.46]. Зрозуміло, що абсолютно всі відомості про особу порушника навряд чи вдасться

визначити, і цього не сильно потребує законодавство при визначенні покарання. Тому необхідно визначити лише деякі аспекти кола відомостей про правопорушника та документально їх закріпити.

Характеристика особи винного визначається ще встановленням обставин, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Дане питання висвітлене в статтях КУпАП. Стаття 34 цього нормативно-правового акту визначає обставини, що пом'якшують адміністративну відповідальність. Це насамперед щире розкаяння винного; відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди; вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин; вчинення правопорушення неповнолітнім; вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року [3].

На відміну від пом'якшуючих обставин, ст. 35 КУпАП передбачає обставини, що обтяжують адміністративну відповідальність. Ними є такі: продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її; повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила злочин; втягнення неповнолітнього в правопорушення; вчинення правопорушення групою осіб; вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших незвичайних обставин; вчинення правопорушення у стані сп'яніння [3].

Необхідно зазначити, що виявлення пом'якшуючих чи обтяжуючих обставин недостатньо для вирішення питання про врахування особи правопорушника. Необхідно ще розробити пропозиції, які б при накладенні стягнення допомогли більш точно врахувати особу правопорушника.

Отже, для вивчення особи правопорушника необхідно визначити відомості, що характеризують її соціальний статус, вивчити психологічні властивості особи (поведінка в побуті, сім'ї, колективі), а також її фізіологічні особливості (наявність інвалідності тощо).

Другим аспектом при накладенні адміністративного стягнення у сфері телекомунікацій є врахування ступеню вини порушника. Вина виражається у психічному ставленні особи до вчиненого проступку і його наслідків [1, с. 88]. Вчинення правопорушення умисно відрізняється від вчинення його з необережності. У першому випадку ступінь вини правопорушника вищий. Деякі правопорушення можуть бути вчинені тільки умисно (наприклад, обладнання та експлуатація установок проводового мовлення без належної реєстрації або дозволу (ст.144 КУпАП)).

Урахування майнового стану особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, при накладенні адміністративного стягнення теж є умовою принципу індивідуалізації покарання. При накладенні адміністративного стягнення у сфері телекомунікацій важливо брати до уваги розмір заробітної плати, пенсії чи іншого джерела доходу винного. Майновий стан правопорушника також враховується і при вирішенні питання про відшкодування майнової шкоди. При цьому обов'язково має бути доведена вина особи, що вчинила адміністративне правопорушення та причинний зв'язок між нею та протиправним діянням.

Розглянемо питання про звільнення від адміністративної відповідальності, а значить, і автоматичну відсутність накладення адміністративного стягнення. З точки зору права, звільнення від адміністративної відповідальності має виховний вплив на винних осіб, попереджає вчинення адміністративних правопорушень. Існують її різні види. Це насамперед звільнення від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу; звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

При застосуванні заходів впливу за правопорушення у сфері телекомунікацій, а саме адміністративних стягнень, важливим є точне регулювання різних строків давності притягнення особи до адміністративної відповідальності. Ст. 38 КУпАП встановлює, що адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення. Установлено три варіанти визначення початку перебігу строку давності: день вчинення проступку, день його виявлення та день винесення постанови про відмову в порушенні або закриття кримінальної справи [3].

Окрім вищезазначених правил накладення адміністративних стягнень у сфері телекомунікацій, важливим є правило накладення стягнень за множинність адміністративних проступків. Множинність адміністративних проступків – це виконання однією особою декількох складів правопорушень, які не втратили юридичного значення на день вирішення питання про відповідальність винного [2, с. 510]. Критерієм класифікації множинності адміністративних проступків виступає вчинення нового порушення до або після притягнення до відповідальності за попереднє правопорушення. Виділяють сукупність і повторність. Санкції ст. 145, 146, 148-1, 148-5 КУпАП визначають підвищення розміру адміністративного стягнення (штрафу) за повторне вчинення адміністративних правопорушень протягом року після накладення адміністративного стягнення.

Таким чином, при накладенні адміністративного стягнення у сфері телекомунікацій повинні враховуватися два основних критерії:

об'єктивний та суб'єктивний. Об'єктивний характеризується тим, що адміністративне стягнення накладається в точній відповідності до вимог, які встановлено КУпАП. При цьому враховуються особливості правопорушення: його суспільна небезпека, майнова шкода, шкідливі наслідки. Суб'єктивний критерій, у свою чергу, передбачає особливості правопорушника: його майновий статус, ступінь вини, врахування обставин, що пом'якшують чи обтяжують адміністративну відповідальність. Зробимо висновок і зазначимо, що накладення адміністративного стягнення у сфері телекомунікацій є дуже важливою та відповідальною процедурою, яка потребує від органів (посадових осіб), які мають право накладати адміністративні стягнення, врахування таких необхідних фактів, як установлення особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, а також характеру правопорушення з метою правильного застосування до кожної окремої винної особи відповідного та належного заходу адміністративного примусу.

Література

1. Адміністративне право України : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Коломоєць, Г. Ю. Гулевської. – К. : Істина, 2007. – 216 с.
2. Бахрах Д. Н. Административное право России : учебник для вузов. – М. : Норма-Инфра М, 2000. – С. 496–513.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : офіційне видання. – К. : Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. – 304 с.
4. Мосьондз С. О. Адміністративне право України у схемах і визначеннях : навч. посіб. / С. О. Мосьондз. – К. : Прецедент, 2006. – 176 с.
5. Скворцов С. М. Принципы наложения административных взысканий в деятельности ОВД : учебное пособие / С. М. Скворцов. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1984. – С. 18–31, 46–49.

Надійшла до редколегії 06.08.2008 р.